

Ville Kujanen

**OSKEYHTIÖMUOTOISEN TURKISTARHAN
SUKUPOLVENVAIHDOS – SOPIVAN TOTEUTUSTAVAN
KARTOITTAMINEN**

Opinnäytetyö

Kevät 2017

SeAMK liiketalous ja kulttuuri

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Tekijä: Ville Kujanen

Työn nimi: OSAKEYHTIÖMUOTOISEN TURKISTARHAN SUKUPOLVENVAIH-
DOS – SOPIVAN TOTEUTUSTAVAN KARTOITTAMINEN

Ohjaaja: Aapo Länsiluoto

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 54

Liitteiden lukumäärä: 2

Onnistunut sukupolvenvaihdos on pitkä ja monivaiheinen prosessi. Sen suunnittelu kannattaa aloittaa jo muutamaa vuotta aiemmin ennen aiottua omistajanvaihdosta. Hyvä suunnittelu takaa yritystoiminnan sujuvan jatkuvuuden ja pienentää sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvia veroseuraamuksia eri osapuolten osalta.

Sukupolvenvaihdokselle on useita erilaisia toteutustapoja ja jokainen sukupolvenvaihdos on ainutlaatuinen tapahtuma. Opinnäytetyön tavoitteena on löytää kaikkia osapuolia miellyttävä ratkaisu case-yrityksen sukupolvenvaihdoksessa.

Opinnäytetyön toinen luku käsittelee erilaisia tapoja toteuttaa sukupolvenvaihdos. Luvussa käydään läpi, miten sukupolvenvaihdos kannattaisi aloittaa ja mitä erilaisia tapoja on toteuttaa sukupolvenvaihdos. Kolmannessa luvussa tarkastellaan eri toteutustapojen veroseuraamuksia, jotka saattavat kohdistua niin jatkajaan kuin luopujiinkin. Neljännessä luvussa käsitellään erilaisia huojennuksia, jotka ovat sovellettavissa sukupolvenvaihdostilanteessa. Viidennessä luvussa käydään läpi erilaisia yhtiöjärjestelyjä sukupolvenvaihdoksen tukemiseksi.

Viimeisenä on empiriaosuus, jossa tarkastellaan sukupolvenvaihdoksen eri toteutustapoja. Laskelmissa käy ilmi jatkajan maksettava vastike, erilaiset veroseuraamukset sukupolvenvaihdoshuojennusten jälkeen ja veroseuraamukset tilanteissa, joissa huojennuksia ei voida soveltaa. Laskelmien pohjalta toteutettiin haastatteluja, joissa selvitettiin luopujien mielipidettä sukupolvenvaihdoksesta ja työnantajan näkemys laskelmista. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista menetelmää.

Avainsanat: sukupolvenvaihdos, osakeyhtiö, verotus, sukupolvenvaihdoshuojennukset

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Business Management

Specialisation: Financial Management

Author/s: Ville Kujanen

Title of thesis: SUCCESSION OF A JOINT-STOCK FUR FARM – SEARCH OF THE BEST METHOD OF IMPLEMENTATION

Supervisor(s): Aapo Länsiluoto

Year:2017

Number of pages: 54

Number of appendices: 2

A successful business succession is a long and intricate process. Its planning should start preferably a few years prior to the intended succession. Good planning ensures smooth business continuity and can be used to reduce the tax consequences arising from the succession for the parties involved.

There are several ways to carry out a succession, and each succession is a unique event. The aim of this thesis is to find an agreeable solution for all the parties to the succession of the case company.

The second chapter of the thesis explains how the succession process should start and what different ways there are to implement a succession. The third chapter examines the tax implications of the different methods of implementation of the succession for the successor and the entrepreneur, or both. The fourth chapter deals with the different tax reliefs applicable to the succession process. The fifth chapter goes through various corporate arrangements to support the succession.

Finally, there is an empirical part, which examines the different ways of implementing a succession. The calculations show how much compensation the successor has to pay, the different tax implications after reliefs, and the tax implications in situations to which reliefs are not applicable. Interviews were carried out on the basis of the calculations to find out the entrepreneurs' opinion on the succession and the commissioner's point of view on the calculations. The research method used was qualitative.

Keywords: the change of generation, limited company, taxation, mitigations

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
Taulukkoluetelo.....	5
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	6
1 JOHDANTO.....	7
1.1 Aihepiiri.....	7
1.2 Tavoitteet ja niiden rajaus.....	7
1.3 Tutkimusmenetelmä.....	8
2 SUKUPOLVENVAIHDOS.....	9
2.1 Sukupolvenvaihdon aloittaminen.....	9
2.2 Sukupolvenvaihdon toteutustavat.....	10
2.2.1 Yrityskauppa.....	10
2.2.2 Liiketoimintakauppa.....	10
2.2.3 Lahja.....	11
2.2.4 Lahjaluonteinen kauppa.....	12
2.2.5 Ennakkoperintö ja suosiolahja.....	12
2.3 Yrityksen siirtyminen perintönä.....	13
2.3.1 Avio-oikeus ja avioehto.....	15
2.3.2 Testamentti.....	16
2.4 Arvonmääritys.....	16
2.4.1 Kauppa-arvomenetelmä.....	17
2.4.2 Tuottoarvomenetelmä.....	18
2.4.3 Kustannusarvomenetelmä.....	18
2.4.4 Yrityksen substanssiarvo.....	19
2.4.5 Osakeyhtiön osakkeen käypä arvo.....	19
3 VEROSEURAAMUKSET.....	20
3.1 Yrityskaupan verotus.....	20
3.2 Liiketoimintakaupan verotus.....	21
3.3 Lahjaverotus.....	21

3.4	Lahjaluontoisen kaupan verotus.....	23
3.5	Perintövero.....	23
3.6	Lahjan arvosta vähennettävät erät	26
4	SUKUPOLVENVAIHDOKSEN HUOJENNUKSET	28
4.1	Myyjän luovutusvoittoverovapaus	28
4.2	Huojennukset luovutuksen saajalle	29
4.2.1	Ostajan lahjaverohuojennus.....	29
4.2.2	Lahjansaajan lahjaverohuojennus.....	29
4.2.3	Perinnön- tai testamentinsaajan verohuojennus	29
4.2.4	Lahja- tai perintöveron maksuaikaetu	30
4.3	Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset	30
4.4	Huojennuksen vaatiminen.....	31
4.5	Luovutuksensaajan karenssiaika	31
5	YRITYSJÄRJESTELYT	32
5.1	Fuusio	32
5.2	Liiketoimintasiirto.....	33
5.3	Osakevaihto	33
5.4	Jakautuminen.....	33
5.5	Osakeanti.....	34
6	CASE-YRITYKSEN SUKUPOLVENVAIHDOS.....	35
6.1	Kuja-Set Oy.....	35
6.2	Arvon määrittäminen	35
6.3	Osakekauppa käyvällä arvolla.....	36
6.4	Lahjaluontoinen kauppa	38
6.5	Lahja ja ennakkoperintö	40
6.6	Perintö.....	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
8	YHTEENVETO.....	47
	LÄHTEET	49
	Kiitokset.....	51
	LIITTEET	52

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Ensimmäisen veroluokan mukainen lahjaverosteikko.	22
Taulukko 2. Toisen veroluokan mukainen lahjaverosteikko.	22
Taulukko 3. Ensimmäisen veroluokan mukainen perintöverosteikko	24
Taulukko 4. Toisen perintöveroluokan mukainen perintöverosteikko.....	25
Taulukko 5. Ikäkerrointaulukko.	27
Taulukko 6. Kuja-Set Oy:n substanssiarvo	36
Taulukko 7. Kuja-Set Oy:n tuottoarvo	36
Taulukko 8. Veronalainen luovutusvoitto	37
Taulukko 9. Lahjaluontoinen kauppa sukupolvenvaihdos huojennuksella	39
Taulukko 10. Lahjavero ja lahjavero tuotto-oikeuden pidätyksellä.	41
Taulukko 11. Yhteenveto eri toteutustapojen veroseuraamuksista	44
Taulukko 12. Yhteenveto luopujien veroseuraamuksista ja vastikkeesta.....	45
Taulukko 13. Yhteenveto toteutustapojen hyvistä ja huonoista puolista	46

Käytetyt termit ja lyhenteet

Sukupolvenvaihdos

Tässä opinnäytetyössä sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan tapahtumaa, jossa yrityksen omistaja luovuttaa yhtiön omistajuuden lapselleen.

Veroseuraamukset

Tässä opinnäytetyössä veroseuraamuksilla tarkoitetaan niitä luopujan tai jatkajan välittömiä veroja, jotka aiheutuvat sukupolvenvaihdoksen seurauksena.

Sukupolvenvaihdoksen huojennukset

Tässä opinnäytetyössä sukupolvenvaihdoksen huojennuksilla tarkoitetaan niitä helpotuksia, joilla esimerkiksi omistajanvaihdoksen veroseuraamuksia helpotetaan.

Yritysjärjestelyt

Tässä opinnäytetyössä yritysjärjestelyillä tarkoitetaan niitä tapahtumia, joissa esimerkiksi toisesta yrityksestä siirretään omaisuuseriä toiseen yritykseen sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi.

Substanssiarvo

Tässä opinnäytetyössä substanssiarvolla tarkoitetaan yrityksen arvoa sen jälkeen, kun yrityksen omaisuudesta on vähennetty yrityksen velat.

Käypä arvo

Tässä opinnäytetyössä käyvällä arvolla tarkoitetaan todennäköistä luovutushintaa, joka kaupan kohteella on.

1 JOHDANTO

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön aiheen valinnasta sekä työn tavoitteista. Luvussa esitellään case-yritys ja kerrotaan tutkimusmenetelmästä.

1.1 Aihepiiri

Opinnäytetyön aiheena on osakeyhtiön sukupolvenvaihdos. Aihe on ja tulee pysymään ajankohtaisena suurten ikäluokkien ollessa eläköitymässä ja jatkajien ottaessa heiltä jäävät yritykset haltuun.

Aiheen valintaan vaikuttivat työnantajan toiveet, mutta myös opinnäytetyön case-yrityksen lähestyvä mahdollinen sukupolvenvaihdos. Varmaa jatkajaa kohdeyritykselle ei vielä tällä hetkellä ole tiedossa perhepiiristä tai sen ulkopuolelta, mutta allekirjoittanutta pidetään kuitenkin mahdollisena jatkajana. Tämä lisäsi opinnäytetyön laatimisen kiinnostavuutta allekirjoittaneen näkökulmasta opinnäytetyön antaessa konkreettisia lukuja, joiden avulla tilannetta on helppo kartoittaa.

Kohdeyrityksenä on Kuja-Set Oy. Yrityksen päätoimialana on turkistarhaus, jota se on tehnyt osakeyhtiönä jo vuodesta 1978. Yrityksellä on kaksi omistajaa. On mahdollista, että kohdeyrityksessä suoritetaan sukupolvenvaihdos 3–5 vuoden kuluessa ja tämä opinnäytetyö toimii ohjenuorana sen toteutukselle.

Työnantaja on Finanssila Oy, joka on tili- ja konsultointitoimisto Pohjanmaalla. Yhteishenkilönä tili- ja konsultointitoimistosta on toiminut Johanna Lindvall.

Prosessina sukupolvenvaihdos on pitkä ja monivaiheinen, jopa useamman vuoden mittainen tapahtuma. Lainsäädäntö määrää toteutustapojen vaiheet, mutta luopujan ja jatkajan päätöksellä valitaan tietty toteutustapa useasta eri mahdollisuudesta.

1.2 Tavoitteet ja niiden rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa eri tavat sukupolvenvaihdoksen toteuttamiselle ja löytää näistä tavoista kaikkia osapuolia miellyttävä vaihtoehto. Työ kokoaa

yhteen eri tavat toteuttaa sukupolvenvaihdos ja käsittelee eri tapojen veroseuraamuksia sekä sukupolvenvaihdoksessa sovellettavia huojennuksia. Työssä selvitetään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä eri tapoja on toteuttaa sukupolvenvaihdos?
2. Millaisia veroseuraamuksia omistajanvaihdoksella on?
3. Mitä huojennuksia sukupolvenvaihdokseen kuuluu?

Työn tavoitteena on löytää case-yrityksen kohdalla sukupolvenvaihdostapa, joka on mielekäs niin luopujien kuin jatkajankin kannalta.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Työ pohjautuu pääosin teoriaan. Teoriaosuus koostuu alan kirjallisuudesta, eri internet-lähteistä ja lainsäädännöstä. Verolainsäädäntö muuttuu usein, ja siksi on tärkeää pysyä selvillä ajantasaisista verolainsäädäntöä koskevista asioista.

Empiriaosuus koostuu laskelmista ja haastatteluista. Laskelmat koskevat eri sukupolvenvaihdostapoja ja ne esiteltiin yrityksen nykyisille omistajille ennen heidän haastattelemistaan. Haastattelujen avulla selvitettiin luopujien mielipidettä heille parhaiten soveltuvasta sukupolvenvaihdostavasta. Myös työnantajaa haastateltiin siitä, että vaikuttavatko laskelmat realistisilta verrattuna toimeksiantajan aiemmin tekemiin sukupolvenvaihdoksiin. Haastattelut toteutettiin kysymysrungon perusteella. Luopujien haastattelut nauhoitettiin, mutta työnantajan kanssa haastattelu toteutettiin sähköpostin välityksellä suuren välimatkan takia. Empiriaosuuden laskelmat on tehty Kuja-set Oy:n vuoden 2015 tilinpäätöksen perusteella ja 2016 vuonna voimassa olleella lainsäädännöllä.

2 SUKUPOLVENVAIHDOS

Tässä luvussa kerrotaan eri vaihtoehdoista, joilla sukupolvenvaihdos on toteutettavissa joko yrittäjän elinaikana tai sen jälkeen. Yrittäjän vaihtumiseen on monia erilaisia tapoja, esimerkiksi osakkeiden myyminen eli yrityskauppa, liiketoiminnan myyminen, osakkeiden antaminen lahjan muodossa tai niin sanottu lahjaluontoinen kauppa, mikä on aiempien yhdistelmä (Juusela & Tuominen 2014, 13–14). Juusela ja Tuominen toteavat, että tilanteesta riippuen on mietittävä tapa, joka olisi parhaiten sovellettavissa kyseiseen tilanteeseen hyvän yritystoiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Toisena keskeisenä tavoitteena voidaan pitää yritysjärjestelyistä aiheutuvien kustannusten minimointia niin luopujan, kuin jatkajankin näkökulmasta (mp.).

2.1 Sukupolvenvaihdoksen aloittaminen

Sukupolvenvaihdoksen monivaiheisen prosessin onnistunut läpivienti vaatii pitkäjänteisyyttä ja hyvää suunnittelua. On hyvä selvittää mitä oikeudellisia kysymyksiä sukupolvenvaihdos tuo eteen ja mitä kustannuksia se tuo tullessaan. Immonen ja Lindgren (2013, 2–4) muistuttavat, että hyvällä suunnittelulla voidaan taata onnistunut sukupolvenvaihdos. Immonen ja Lindgren (mp.) ohjeistavat, että sukupolvenvaihdoksen suunnittelu tulisi aloittaa jo 3–5 vuotta ennen sitä hetkeä, jolloin yrittäjän vetovastuu vaihtuu. Riittävän kattavalla suunnittelulla voidaan heidän kokemustensa perusteella (mp.) taata parhain taloudellinen hyöty yrittäjänvaihdoksessa.

Yrittäjänvaihdoksen toteutustavat riippuvat siitä, että onko jatkaja yrittäjän lähisukulainen vai kenties joku ulkopuolinen henkilö. Jatkajan kannattaakin Immosen ja Lindgrenin (2013, 3–4) mielestä tulla mukaan yritystoimintaan jo ennen yrittäjän vaihdosta, jotta jatkaja pystyy perehtymään yritystoimintaan ja sen johtamiseen ja päätöksentekoon. Tällainen sitouttaminen tuo heidän mukaansa (mp.) parhaimman tuloksen omistajuuteen ja yrittäjävastuun ottamiseen.

Juuselan ja Tuomisen mielestä (2014, 13–16) tärkeimmäksi osaksi sukupolvenvaihdosta muodostuu toteutustavan valinta. Sekä luopujan että jatkajan mielipiteiden perusteella valitaan tapa, joka vastaa parhaiten yhteisiä tavoitteita. Toteutusta suun-

niteltaessa selvitetään verotukselliset, taloudelliset sekä lainsäädännölliset yksityiskohdat. Lisäksi suunnittelussa on hyvä huomioida myös rahoituksen tarve ja sen järjestäminen (mp.).

2.2 Sukupolvenvaihdoksen toteutustavat

Tässä osiossa käsitellään eri tapoja, joilla sukupolvenvaihdos on mahdollista toteuttaa. Erilaisia tapoja on useita ja tavan valinta on aina tilannekohtainen.

2.2.1 Yrityskauppa

Kaupalla tarkoitetaan sopimusta, jolla myyjä luovuttaa omistusoikeuden sovittuun omaisuuteen rahavastiketta vastaan. Kauppa syntyy kahdesta osapuolten eri tahdonilmaisusta, tarjouksesta ja sen hyväksymisestä. (Lakari & Engblom 2016, 34–35.)

Osakeyhtiömuotoisen yrityksen kaupassa on kaupan kohteena yrityksen osakekanta. Yrityskaupassa sovitaan myyjälle maksettavasta vastikkeesta. Yleensä vastike on rahaa, mutta se voi olla myös omaisuutta. Tällöin kyseessä on vaihtokauppa. (Lakari 2012, 10.)

2.2.2 Liiketoimintakauppa

Substanssi- eli liiketoimintakaupassa jatkaja ostaa luopujan yrityksen liiketoiminnan, vaihto- ja käyttöomaisuuden. Liiketoimintakaupassa voidaan kaupan kohde tarvittaessa rajata yksilöllisesti. Pehmeistä arvoista, kuten liiketoiminnasta, henkilökunnasta ja sen osaamisesta, asiakkaista yms. maksetaan liike- eli goodwill -arvo. Kauppahinta jää myyjän yritykseen ja sen siirtäminen yksityiseen käyttöön pitää suunnitella erikseen. (Sotka 2011.)

Substanssikaupassa voidaan lisäksi sopia myös velkojen siirtymisestä ostajalle. Velkavastuun siirtymiseen vaaditaan velkojan suostumus. Ostaja tulee kuitenkin

vastuuseen veloista vain siinä määrin kuin hän hyväksyy velat vastatakseen. Liiketoimintakauppa sisältää näin ollen vähemmän yllätyksiä kuin yrityskauppa. (Immonen & Lindgren 2013, 36.)

2.2.3 Lahja

Lahjan tunnusmerkkinä pidetään tilannetta, jossa lahja vähentää luovuttajan ja lisää saajan varallisuutta ja varallisuus siirtyy henkilöltä toiselle vastikkeetta. Ongelmallinen kriteeri verotuksen kannalta on vaatimus siitä, että luovutuksen tulee sisältää lahjoitustahto. Perintö- ja lahjaverolain (L12.7.1940/378) 18.3 § säännöksellä täsmennetään lahjan käsitettä. Käyvän hinnan sekä vastikkeen välinen ero luetaan lahjaksi, mikäli vastike on enintään 75% käyvästä hinnasta. Siviilioikeudessa ei alihintaista luovutusta koskevaa sääntöä ole ja oikeustointa pidetään joko kauppana tai lahjana. (Immonen & Lindgren 2013, 90.)

Luovuttaessa yrityksen lahjana ei luopujalle koidu mitään veroseuraamuksia. Verot kohdistuvat ainoastaan lahjan saajaan lahjaveron muodossa. Lahjavero määrätään saajalle yrityksen käyvän arvon mukaan ja käypänä arvona pidetään vähintään yrityksen omaisuuden arvoa velkojen vähentämisen jälkeen eli substanssiarvoa. (Lakari 2012, 12.)

Lahjalain mukaan irtaimen omaisuuden lahjana pidetään myös velkakirjassa tai muussa asiakirjassa tehtyä lahjalupausta, joka on annettu lahjan saajalle. Lahjalupausta kuitenkin katsotaan täytetyksi vasta, kun lahjan saaja on saanut lahjoituksen haltuunsa. Osakekirjojen ollessa kysymyksessä, katsotaan lahjoitus täytetyksi lahjan saajan saadessa asiakirjat haltuunsa. (Immonen & Lindgren 2013, 90–91.)

Irtainta omaisuutta koskeva lahjakirja on vapaamuotoinen. Siihen kannattaa silti merkitä lahjanantajan ja -saajan yhteystiedot, lahjoituksen kohde sekä omistus- ja hallintaoikeuden siirtymisaika. (Lakari & Engblom 2016, 13.)

Lahjakirjalla voi lahjanantajan halutessaan pidättää oikeuden lahjan kohteeseen. Tämä alentaa lahjan arvoa ja mahdollista verotusta. Lahjakirjaan voidaan tehdä

merkintä siitä, ettei lahjan saajan aviopuolisolla ole avio-oikeutta lahjoitettuun omaisuuteen. Lahjakirjaan kannattaa myös merkitä, ettei lahja ole osa ennakkoperintöä. (Lakari & Engblom 2016, 13.)

2.2.4 Lahjaluonteinen kauppa

Lahjaluontoinen kauppa on kyseessä, jos vastikkeeksi kaupanteossa on sovittu enintään 75% omaisuuden käyvästä arvosta. Käyvän arvon ja sovitun kauppahinnan välinen erotus katsotaan lahjaksi. (Vero. Lahja. Lahjaluontoinen kauppa.)

2.2.5 Ennakkoperintö ja suosiolahja

Ennakkoperintö on lahja, jonka perittävä antaa perilliselleen elinaikanaan. Lahjansaajan ei lahjoitushetkellä tarvitse olla lähin perillinen, riittää että lahjanantajan kuollessa on lahjansaaja oikeutettu perinnön saamiseen. Ennakkoperintöä pidetään lahjaluontoisena, kun omaisuuden arvon ja siitä maksetun vastikkeen välillä on selvä epäsuhta. Siviilioikeudessa ei kuitenkaan ole määritelty rajaa sille, mikä vastike on riittävä. Mikäli perillinen on maksanut riittävän vastikkeen, ei perittävä voi määrätä perillisen saaman omaisuuden otettavan huomioon ennakkoperintönä. (Lakari & Engblom 2016, 14.)

Olettamana pidetään, että rintaperillisen saama lahja katsotaan suoraan ennakkoperinnöksi, ellei lahjanantaja ole muuta määrännyt tai olosuhteisiin katsoen voida toisin otaksua. Muiden perillisten osalta asia on toisin päin. Vähentäminen on tehtävä vain, jos omaisuutta annettaessa on niin määrätty tai olosuhteiden perusteella voidaan katsottava niin tarkoitetun. (Immonen & Lindgren 2013, 92.)

Perintökaaren (L 5.2.1965/40) 6 luvun 7§ mukaan ennakkoperinnön arvo on lisättävä saatavaan perintöön perintöosien suuruuden määrittämistä varten. Mikäli sitä ei kokonaan voida vähentää saajan perintöosasta, vähennetään niin suuri osa kuin mahdollista.

Lahjanantaja pystyy määräämään, ettei perillisen saama lahjaa ole otettava huomioon ennakoperintönä jaettaessa aikanaan hänen jäämistöään. Tämä tulee huomioida erityisesti lahjalla tai lahjaluontoisella kaupalla toteutettavissa sukupolvenvaihdosluovutuksissa, jotta yritystoiminnan jatkajalle ei myöhemmin aiheutuisi ylivoimaisia taloudellisia rasitteita eikä yritystoiminnan jatkuvuus vaarantuisi. Lahjakirjassa tulee lausua selvästi, että kysymyksessä ei ole ennakoperintö. Tällöin määräystä ei tarvitse tulkita perinnönjaossa tai perintöverotuksessa. (Immonen & Lindgren 2013, 92–93.)

Perintö- ja lahjaverolain (L 12.7.1940/378) 16.1 §:n 1 kohdan mukaan perinnönverotusta toimitettaessa pesän varoihin on lisättävä lahja, joka perinnönjaossa on perintökaaren mukaan otettava huomioon. Myös muut perinnön jättäjän antamat lahjat perilliselle viimeisen kolmen vuoden aikana ennen perittävän kuolemaa on perintöverotuksessa lisättävä perintösaantoon. Perintökaaren säännösten mukaan, ei perittävä voi toimillaan vähentää rintaperillisen lakiosan arvoa. (Immonen & Lindgren 2013, 93.)

Suosiolahjaksi luetaan perittävän elinaikana antama lahja, joka tarkoituksenmukaisesti suosii lahjan saajaa lakiosaan oikeutetun rintaperillisen vahingoksi (Lakivälitys. [Viitattu: 15.10.2016]).

Suosiolahjalle ei ole laissa määrätty ajallista ulottuvuutta. Kuitenkin vuosikymmeniä ennen perittävän kuolemaa annetut lahjat harvoin katsotaan suosiolahjaksi, kun taas alle 10 vuotta vanhat lahjoituksia koskevat kanteet ovat menestyneet oikeuskäytännössä. (Lakivälitys [Viitattu: 15.10.2016].)

2.3 Yrityksen siirtyminen perintönä

Yrittäjän kuoltua tilanteessa, jossa yrityksen siirtoa ei ole vielä suoritettu, on jatkajan mahdollista saada yritys haltuunsa perinnön tai testamentin kautta. Perintö, sekä testamentti ovat vastikkeettomia toteutustapoja. Avioehtosopimus vaikuttaa omaisuuden puolisolle jäävään osaan. (Lakari & Engblom 2016, 12–32.)

Yrittäjän kuoltua hänen perintönsä jaetaan lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. Se ohjaa perinnön siirtymistä tietyille taholle. Yleensä perintö siirtyy seuraavalle sukupolvelle, mutta on tilanteita, joissa perintö siirtyykin ylöspäin eli vanhemmille tai jopa isovanhemmille asti. Yritystoiminnan sukupolvenvaihdoksen ollessa kyseessä, on ylöspäin siirtyminen hankala asia yritystoiminnan jatkuvuutta ajatellen. (Immonen & Lindgren 2013, 95–96.)

Perinnön lakimääräisessä perimysjärjestyksessä on kolme parenteelia. Ensimmäinen parenteeli sisältää vainajan rintaperilliset. Vainajan rintaperillisiä ovat hänen lapsensa ja heidän jälkeläisensä, avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset, joiden isyys on todennettu sekä vainajan ottolapset. Perintö jaetaan ensisijaisesti rintaperillisten kesken tasan, mutta mahdollinen ennakoperintö otetaan sen saaneen perillisen jako-osuudessa huomioon. Kuolleen rintaperillisen sijaan perillisinä ovat hänen rintaperillisensä sijaantulo-oikeuden mukaan. Sijaantulo oikeus on rajaton ja jokainen haaroista on oikeutettu yhtä suureen osaan, mutta mikäli sukuhaarassa ei ole perillisiä, osuus jaetaan tasan muiden perillisten kesken. (Lakari & Engblom 2016, 28–29.)

Toisen parenteelin mukaan perittävän vanhemmat saavat kumpikin puolet perinnöstä, mikäli perittävä ei kuollessaan ollut naimisissa eikä rintaperillisiä jäänyt. Jos toinen vanhemmista on kuollut, jakavat perittävän sisarukset hänen osansa ja kuolleen veljeen tai sisareen sovelletaan rajatonta sijaantulo-oikeutta. Veli- ja sisarpuolet ovat yhtäläisessä perimisoikeudessa veljien sekä sisarten kanssa. (Immonen & Lindgren 2013, 96–97.)

Kolmannen parenteelin mukaan perinnön saavat vainajan isän ja äidin vanhemmat. Jos kyseinen henkilö on jo kuollut, hänen sijastaan perii hänen lapsensa hänelle kuuluneen osan. Vainajan serkut eivät kuitenkaan enää peri, joten sijaantulo-oikeus ei ole tässä tapauksessa rajaton. (Bräysy 2010.)

Mikäli vainajalla ei ole aiemmin mainittuja perintöön oikeutettuja perillisiä, eikä voimassa olevaa testamenttia, menee perintö kokonaisuudessaan valtiolle. Tällöin valtionkonttorilla on päätösvalta luovuttaa perintö kokonaan tai osittain perittävän läheiselle tai esimerkiksi sille kunnalle, jossa perittävä viimeksi on asunut. (Immonen & Lindgren 2013, 97.)

Mikäli vainajalla ei ollut lapsia, perii puoliso toisen parenteelin edellä. Puolison oikeutta rajoittaa kuolleen puolison toissijaisten perillisten oikeus. Pesästä tehdään loppuselvitys ja toissijaisille perillisille erotetaan tietty osa heidän sukulaisensa jälkeen jääneistä varoista. Eloon jäänyt puoliso saa eläessään nauttia omaisuudesta, muttei voi testamentilla vaikuttaa kyseisen osan perintään. Aiemmin kuolleen puolison toissijaiset perilliset perivät myös myöhemmin kuolleen puolison omaisuuden, mikäli häneltä ei jäänyt perillisiä. (Immonen & Lindgren 2013, 98.)

Elossa oleva puoliso saa pitää vainajan jäämistön hallinnassaan, mikäli kukaan rintaperillisistä ei esitä jakovaatimusta tai vainajan testamentti muutoin määrää. Rintaperillisen jakovaatimuksesta huolimatta saa puoliso pitää hallinnassaan yhteisenä kotina käytetyn tai muun jäämistöön kuuluvan puolison kodiksi sopivan asunnon, ellei hänen omistuksessaan siihen soveltuvaa asuntoa ennestään jo ole, sekä yhteisessä kodissa käytetyn asuinirtaimiston. Asuinirtaimisto on aina jätettävä jakamattomana eloonjääneelle puolisolle. (Immonen & Lindgren 2013, 98.)

2.3.1 Avio-oikeus ja avioehto

Avoliitto ei tee puolisojen omaisuudesta yhteistä, vaan kummallakin puolisoilla on avio-oikeus toisen omaisuuteen. Avoliiton päättyessä omaisuutta enemmän omistavan puolison tulee maksaa tasinkoa toiselle puolisolle niin, että lopputuloksena molemmille jää yhtä paljon omaisuutta. Kuolemantapauksessa enemmän omaisuutta omistavalla leskellä on kuitenkin oikeus kieltäytyä maksamasta tasinkoa kuolinpesälle. Avioehtosopimuksella voidaan rajata jokin osa omaisuudesta avio-oikeuden ulkopuolelle. Tällöin ulos rajattua osaa ei oteta huomioon osituslaskelmassa. (Lakari & Engblom 2016, 18.)

Uusi avoliittolaki (L 14.1.2011/26) tuli voimaan 14.1.2011. Lain tarkoitus on taata oikeus omaisuudenjakoon avoliiton päättyessä. Avoliittolain piiriin kuuluvat henkilöt, jotka ovat asuneet yhteistaloudessa vähintään viisi vuotta tai heillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi. Erotilanteessa avoliitossa olleita henkilöitä käsitellään kuin ketä tahansa toisilleen vierasta henkilöä. Tällöin heidän välisiään sopimuksia-noudatetaan ensisijaisesti, mutta jollei niitä ole, on kummankin omaisuus henkilökoh-

taista. Henkilökohtaista omaisuutta ei jaeta. Avopuolisolla on oikeus hyvitykseen ainoastaan silloin, kun hän on yhteistalouden hyväksi antamallaan panostuksella autanut toista kartuttamaan tai säilyttämään omaisuutta sillä tavalla, että omaisuuden jakaminen pelkästään omistussuhteiden perusteella johtaisi etuun toisen kannalta. (Auvinen 2016 [Viitattu: 8.12.2016].)

2.3.2 Testamentti

Testamentti on testamentin tekijän viimeinen tahto ja sen vuoksi hänellä on oikeus muuttaa testamenttiaan milloin tahansa tai peruuttaa se kokonaan. Ainoastaan voimassa oleva testamentti huomioidaan perintöverotuksessa sekä perinnönjaossa. Testamentin saa tehdä 18-vuotias. Testamentin voi laatia nuorempikin, mutta se edellyttää, että hän on ollut naimisissa. Viisitoistavuotias voi laatia testamentin itse hallitsemastaan omaisuudestaan. Testamentti ei voi rajoittaa lakiosaperillisen osaa perintöosuuteen. (Immonen & Lindgren 2013, 105.)

Testamentin avulla voidaan antaa perintöä henkilölle, joka ei muutoin olisi oikeutettu saamaan perintöä. Lisäksi sillä voidaan myös kohdentaa tietyille henkilöille juuri tietynlaista omaisuutta. Testamenttiin on mahdollista myös lisätä määräys toissijaisesta saajasta, joka perii merkityn omaisuuden testamentin saajan kuoltua. (Immonen & Lindgren 2013, 105–109.)

Testamentin tulee olla kirjallinen, testamentin tekijään itse allekirjoittama, sekä kahden esteettömän henkilön yhtä aikaa oikeaksi todistama. Todistajat eivät saa olla esteellisiä niin testamentin laatijaa kuin testamentin saajaakaan kohtaa. (Lakari & Engblom 2016, 31.)

2.4 Arvonmääritys

Perintö- ja lahjaverolain (L 12.7.1940/378) mukaan omaisuus arvostetaan siihen käypään arvoon, mikä omaisuudella oli verovelvollisuuden alkaessa. Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa. Luovutettavat varat ar-

vostetaan siihen käypään arvoon, joka varallisuudella oli verovelvollisuuden alkamishetkellä omistajan hallussa ja sillä paikalla, missä omaisuus sijaitti. Varallisuudesta ei myöskään vähennetä rahaksi muuttamisesta aiheutuvia kuluja varallisuuden arvoa vähentävänä eränä. Tämän kaltaiset kustannukset huomioidaan luovutusvoittoverotuksessa. Perintö- ja lahjaverotuksen mukaan tehty omaisuuden arvostus on yksilöllistä ja kertaluonteista ja sen antama arvo usein poikkeaa arvostamislain (L 22.12.2005/1142) antamasta arvosta. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 1.)

2.4.1 Kauppa-arvomenetelmä

Kohteen käypä arvo perustuu muiden saman kaltaisten yhtiöiden hintaan markkinoilla. Ajatellaan, että yhtiö tai sen osakkeet ovat myytäviä tuotteita, joiden mukaan vertailu tehdään. Vertailukohteesta on oltava riittävästi tietoja saatavilla, toimialan on oltava verrannollinen ja vertailukohteen koko on otettava huomioon. (Anderson 2013, 203.)

Vertailukelpoiselta luovutukselta edellytetään seuraavia seikkoja:

- Luovutus on tapahtunut vapaassa markkinatilanteessa toisistaan riippumattomien osapuolten välillä,
- Luovutushetken ja arvonmäärittämishetken välillä tapahtuneet arvonmuutokset voidaan todentaa,
- Vertailukohde vastaa arvostamisen kohdetta.

Vertailukohteen ja arvostamiskohteen keskinäistä vastaavuutta arvioidaan tapauskohtaisesti. Kauppa-arvomenetelmässä kohteen käypä arvo määritetään vertailukelpoisissa kaupoissa käytetyn hintatason perusteella ja se voi poikkeuksellisesti perustua vain yhteen vertailukelpoiseen luovutukseen. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 2.)

2.4.2 Tuottoarvomenetelmä

Tuottoarvomenetelmässä kohteen käypä arvo lasketaan kohteen käyttöaikana tulevaisuudessa todennäköisesti saatavien vuosituottojen pääomitettuna nykyarvona. Kohteen tuottoarvo lasketaan jakamalla vuotuinen nettotuotto pääomitus korkokannalla. Tulevaisuuden nettotuotto määritetään historiatietojen perusteella. Pääomakorkokanta kuvastaa sijoitetulle pääomalle asetettua tuottovaatimusta. (Evans 2014. [Viitattu: 7.2.2017].)

Pääomitus korkokantana käytetään 15 prosenttia, jollei sitä perustellusta syystä voida pitää korkeampana tai matalampana. Tuottoarvon perusteena olevat tulokset oikaistaan poistamalla niistä satunnaiset erät sekä tilinpäätössiirrot. Tilikauden tuloksesta on myös mahdollista vähentää yrittäjän laskennalliset palkkakustannukset, jos YEL-vakuutettu yrittäjä työskentelee yrityksessä, mutta hänelle ei ole maksettu käypää palkkaa. Vähennys on käyvän palkan ja maksetun palkan erotus. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 35–36.)

Yrityksen tuottoarvon ollessa substanssiarvoa suurempi, käypänä arvona pidetään tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvoa, muussa tapauksessa pelkkää substanssiarvoa. Yrityksen vuositulosten keskiarvon ollessa negatiivinen luku, pidetään tuottoarvona nollaa. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 36.)

2.4.3 Kustannusarvomenetelmä

Määritettäessä käypä arvo kustannusarvomenetelmällä, huomioidaan todelliset tai todennäköiset ja tarkoituksenmukaiset rakennus- tai muut tuotantokustannukset, kohteen käytettävyys ja tavallisesti myös kohteen ikä ja kunto, sekä niistä aiheutuva arvonalennus. Kustannusarvomenetelmää käytetään, jos markkinoita tai tuottoa ei ole lainkaan osoitettavissa. Käypää arvoa määritettäessä otetaan huomioon varallisuuden hankinta-ajankohdan tai kustannusten syntyajankohdan hintatason ja verovelvollisuuden alkuajankohdan hintatason ero, sekä kyseisellä välillä tapahtuneet muut muutokset varallisuudessa. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 4.)

2.4.4 Yrityksen substanssiarvo

Substanssiarvo lasketaan vähentämällä yrityksen varoista yrityksen velat. Saatu arvo voidaan määrittää taseen perusteella ja siitä voidaan käyttää myös nimitystä kirja-arvo. (Anderson 2013, 19.)

Jos yrityksen velat ovat varoja suuremmat, pidetään substanssiarvona nollaa ja velkojen varoja ylittävä osa huomioidaan käypää arvoa pienentävänä tekijänä. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 32–33.)

Yrityksen varat ja velat määritetään verovelvollisuuden alkamisajankohtaan nähden viimeksi päättyneen tilikauden taseen mukaan. Tilikauden ollessa päättymässä seuraavan kahden kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisajankohdasta katsoen, voidaan lähtökohtana pitää kuluvalta tilikaudelta laadittua tasetta. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 33.)

2.4.5 Osakeyhtiön osakkeen käypä arvo

Osakkeen käypä arvo saadaan jakamalla yrityksen käypä arvo yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä verovelvollisuuden syntyhetkellä. Osakkeen arvon määrittämisessä ei lähtökohtaisesti huomioida osakkeen kuulumista enemmistö- tai vähemmistöosakkeisiin, osakkeiden erilaisuutta, osakkeeseen liittyvää lunastus- tai suostumuslauseketta tai muuta erityispiirrettä. Mikäli tällaisella seikalla kuitenkin on selvää vaikutusta osakkeen käyvän arvon muodostumiseen, voidaan se perustelusta selvityksestä ottaa käypää arvoa muodostettaessa huomioon. (Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa, 37–38.)

3 VEROSEURAAMUKSET

Tässä luvussa kerrotaan eri sukupolvenvaihdostoteutustapojen veroseuraamuksista. Sukupolvenvaihdoksen verotuskysymykset koskevat tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta, sekä varainsiirtoverotusta. Veroseuraamukset voivat kohdistua luopujaan, jatkajaan tai yritykseen itseensä.

3.1 Yrityskaupan verotus

Luovutusvoitto lasketaan myyntihinnasta vähentämällä hankintamenot sekä voiton hankinnasta aiheutuneet menot. Luovutusvoitto on pääomatuloa, jota verotetaan 30 prosentin verokannalla aina 30 000 euroon asti. Tästä ylimenevältä osalta veroprosentti on 34. Hankintamenoa voidaan pitää aina vähintään 20 prosenttia luovutushinnasta, mutta mikäli luovutettava kohde on ollut luovuttajan omistuksessa vähintään 10 vuoden ajan, on vähennettävä osuus silloin vähintään 40 prosenttia luovutushinnasta. (Vero. Syventävät vero-ohjeet. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa.)

Luovutusvoitto katsotaan sen verovuoden tuloksi, jona kauppa tai luovutus on tapahtunut. Luovutusvuotta määriteltäessä yleensä merkityksellisenä on lopullisen sitovan kauppakirjan tekemisajankohta. (Vero, Syventävät vero-ohjeet, Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa.)

Luovutustappiota syntyy tilanteessa, jossa omaisuuden myyntihinta on pienempi, kuin siitä vähennettävä hankintameno ja voiton hankkimisesta aiheutuneet kulut. Vuonna 2016 syntyneet tai sitä uudemmat luovutustappiot voidaan vähentää osin tai kokonaan muista pääomatuloista, mikäli luovutusvoittoja ei ole. Mikäli luovutustappiota jää vielä tämänkin jälkeen, jäännös vahvistetaan verovuoden luovutustappioksi ja se vähennetään viitenä seuraavana vuotena. (Vero, Syventävät vero-ohjeet, Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa.)

Osakkeiden tai osuuksien ollessa kaupankohteena, tulee ostajalle maksettavaksi varainsiirtovero. Varainsiirtoveron suuruus on 1,6 prosenttia kauppahinnasta. Yhtiöiden, joiden toiminta pääasiallisesti on kiinteistöjen omistamista ja hallintaa sovelletaan 2 prosentin verokantaa. (Juusela & Tuominen 2014, 33.)

3.2 Liiketoimintakaupan verotus

Liiketoimintakaupassa kaupan kohteena oleva yritys myy osan liiketoimintaansa pois osakkeiden sijaan. Yrityksen kannalta liiketoiminnan myynti on normaali veronalainen luovutus ja se verotetaan yhtiön EVL- tai TVL tulolähteessä, riippuen kumpaan tulolähteeseen myyty liiketoiminta yhtiöllä kuului. Tase-erille kohdistamaton osuus katsotaan liikearvoksi ja poistamatta oleva hankintameno voidaan vähentää luovutusvoiton määrästä. (Juusela & Tuominen 2014, 38.)

Kauppahinta on ostajalle hankintameno ja ostaja saa poistopohjaksi kohteena olleen omaisuuserän käyvän arvon. Ostajalle tulee lisäksi maksettavaksi varainsiirtovero, jonka suuruus on liiketoimintaan sisältyvistä kiinteistöistä neljä prosenttia ja arvopapereista 1,6 prosenttia. Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden sekä asunto-osuuskuntien osuuksien luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron suuruus on 2 prosenttia. (Juusela & Tuominen 2014, 39–40.)

3.3 Lahjavero

Lahjaveroa on lähtökohtaisesti suoritettava, mikäli lahjanantaja tai lahjansaaja asui lahjoitushetkellä Suomessa. Lahjavero aktualisoituu myös siinä tapauksessa, jos lahjoitettava kiinteä omaisuus sijaitsee Suomessa. (Juusela & Tuominen 2014, 112.)

Lahjaveron verovelvolliset jaetaan kahteen luokkaan perustuen siihen, kuinka läheisiä sukulaisia lahjan tai perinnön saajat ovat lahjanantajaan tai perinnönjättäjään nähden. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän aviopuoliso, suo-

raan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnön jättäjän kihlakumppani. Toiseen veroluokkaan kuuluvat muut sukulaiset sekä vieraat. (Lakari & Engblom 2016, 46.)

Taulukko 1. Ensimmäisen veroluokan mukainen lahjaverosteikko.
(Lakari & Engblom 2016, 46)

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4000–17 000	100	8
17 000–50 000	1 140	11
50 000–200 000	4 770	14
200 000–1 000 000	25 770	17
1 000 000–	161 770	20

Lähisukulaiselle lahjaveron arvo on 0–20% lahjan arvosta, mutta lahjaveron tulee suorittaa vain, jos lahjan arvo on yli 4 000 euroa. Jos ensimmäisessä veroluokassa annetun lahjan arvo on 100 000 euroa, lahjaveron arvo on $4310 + 14\% \times (100\,000 - 50\,000) = 11\,770$ euroa. (Juusela & Tuominen 2014, 115.)

Taulukko 2. Toisen veroluokan mukainen lahjaverosteikko.
(Lakari & Engblom 2016, 46)

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000–17 000	100	21
17 000–50 000	2 830	27
50 000–1 000 000	11 740	33
1 000 000–	325 240	36

Toisessa veroluokassa lahjaveron arvo on 0–36%. Jos toisen veroluokan mukaan annettaisiin lahjana 1 00 000 euroa, sen lahjaveron olisi $11\,740 + 33\% \times (100\,000 - 50\,000) = 28\,240$ euroa. (Juusela & Tuominen 2014, 115.)

Lahjaveroa koskee kumulointisääntö, jonka mukaan saman lahjansaajan samalta lahjanantajalta kaikki kolmen vuoden aikana saamat lahjat lasketaan yhteen. Laskenta suoritetaan päivästä päivään, eikä se ole sidonnainen kalenteri- tai verotusvuoteen. (Lakari & Engblom 2016, 47.)

Lahjansaajan on annettava lahjaveroilmoitus Verohallintoon, mikäli viimeisen kolmen vuoden aikana saamien lahjojen arvo samalta lahjanantajalta ylittää 4 000 euron rajan. Ilmoituksessa on selvitettävä viimeisen kolmen vuoden aikana saadut lahjat. (Juusela & Tuominen 2014, 118.)

3.4 Lahjaluontoisen kaupan verotus

Verotuksessa kauppa luetaan lahjaluontoiseksi, kun myyjä antaa alennusta ostajan hyväksi 25% tai enemmän kaupan kohteen käyvästä arvosta. Mikäli ostaja ei maksa yli 75% kohteen käyvästä arvosta, katsotaan koko alennus ostajan myyjältä saamana lahjana ja verotetaan sen mukaan. Lahjaveron veroseuraamukset kohdistuvat ainoastaan lahjan saajaan ja ne verotetaan lahjaverona. (Lakari 2012, 12–13.)

3.5 Perintövero

Perintönä ja testamentilla saatua omaisuutta verotetaan yhtäläisesti Perintö- ja lahjaverolaissa (L 12.7.1940/378) säädetyllä tavalla. Perintövero kohdistuu siihen omaisuuteen, jonka perittävä tai testamentin saaja on perittävän kuoleman johdosta saanut haltuunsa. Perintöveroa on lähtökohtaisesti suoritettava, mikäli perinnönjättäjä, perillinen tai testamentinsaaja asui perinnönjättäjän kuolinhetkellä Suomessa tai jos perintönä tai testamentilla saadaan kiinteää omaisuutta, joka sijaitsee Suomessa. (Juusela & Tuominen 2014, 109–110.)

Perinnön tai testamentin saajaan kohdistuu perintöverovelvollisuus perittävän omaisuuden siirtyessä perillisille tämän kuolinhetkellä. Mikäli perinnön siirtymiseen kuuluu ehtoja, joidenka täytyttyä perintö vasta siirtyy, katsotaan verovelvollisuus alka-

neeksi vasta perijän tai testamentin saajan saadessaan omaisuuden haltuunsa. Perintöveron perusteeksi pannaan se käypä arvo, mikä omaisuudella on verovelvollisuuden alkaessa. Käyvällä arvolla tarkoitetaan todennäköistä luovutushintaa. (Juusela & Tuominen 2014, 110–111.)

Perinnönsaajat jaetaan kahteen luokkaan samalla tavalla kuin lahjaverotuksessa (Lakari & Engblom 2016, 52.).

Taulukko 3. Ensimmäisen veroluokan mukainen perintöveroasteikko (Lakari & Engblom 2016, 52.)

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000–40 000	100	8
40 000–60 000	1 700	11
60 000–200 000	3 900	14
200 000–1 000 000	23 500	17
1 000 000–	159 500	20

Mikäli ensimmäisen perintöveroluokan mukaan olisi jätetty perintönä 50 000 euroa, tästä määräytyisi veroa seuraavasti: $1\,700 + 11\% \times (50\,000 - 40\,000) = 2\,800$ euroa.

Taulukko 4. Toisen perintöveroluokan mukainen perintöveroasteikko
(Lakari & Engblom 2016, 52)

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000–40 000	100	20
40 000–60 000	4 100	26
60 000–1 000 000	9 300	32
1 000 000–	310 100	35

Mikäli toisen perintöveroluokan mukaan olisi perintönä 50 000 euroa, tästä määräytyisi perintöveroa seuraavasti: $4\,100 + 26\% \times (50\,000 - 40\,000) = 6\,700$ euroa. Alle 20 000 euron perintö tai testamenttiosuudesta ei makseta veroa perintöveroluokasta riippumatta.

Alaikäisen perinnönsaajan verotettavasta perintöosuudesta vähennetään 40 000 euron suuruinen alaikäisyysvähennys ja lesken perintöosuudesta 60 000 euron suuruinen puoliso-vähennys. Tällöin alaikäisen kohdalla alle 60 000 ja lesken kohdalla alle 80 000 euron perinnöt ovat verovapaita. Alaikäisyysvähennys tulee kysymykseen ainoastaan silloin, kun alaikäinen perijä on suoraan lähin perillinen. (Lakari & Engblom 2016, 52–53.)

Lahjaveron kolmen vuoden kumulointisääntöä vaikuttaa myös perintöverotukseen. Perintöverosta vähennetään jo aiemmin maksettu lahjaveron, sekä leima-/varainsiirtovero, joka on maksettu kiinteistön lainhuutoa haettaessa, jollei sitä ole aiemmin jo vähennetty lahjaverosta. Lahja, joka on otettava perintökaaren mukaan huomioon perinnönjaossa, luetaan ennakkoperinnöksi ja sen arvo lisätään laskennallisesti pesän varoihin kompensatioksi muita perillisiä ajatellen. (Lakari & Engblom 2016, 53)

Perinnön määräytyessä yhteisesti kahdelle tai useammalle saajalle, siitä määrätään vain yksi vero. Veroluokka määrätään kaukaisimman sukulaisuussuhteen mukaan testamentin tekijästä tai lahjanantajasta katsottuna. (Juusela & Tuominen 2014, 111)

3.6 Lahjan arvosta vähennettävät erät

Lahjanantaja voi rajoittaa lahjansaajan oikeutta käyttää lahjoitettua omaisuutta määräjäksi tai eliniäksi. Lahjanantaja säilyttää lahjoitetun omaisuuden hallintaoikeuden itsellään tai antaa sen yhdelle tai useammalle muulle henkilölle. Hallintaoikeuden omaavalla henkilöllä on oikeus käyttää omaisuutta ja halutessaan saada omaisuuden tuotto itselleen. Hallinta- tai tuotto-oikeuden pidättäminen pienentää luovutettavan omaisuuden arvoa, mikä vaikuttaa kauppahintaan ja lahjaveron määrään. (Vero. Lahja. Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa.)

Esteen sukupolvenvaihdoshuojennukselle muodostaa tilanne, jossa yritys tai sen osa lahjoitetaan, mutta hallinto-oikeus pidätetään. Tällöin määräysvalta säilyisi lahjoittajalla. Tuotto-oikeuden pidättämisen kautta määräysvalta siirtyisi, mutta lahjanantaja saisi esimerkiksi osakeyhtiön osingot itselleen. (Lakari & Engblom 2016, 48–49)

Osakeyhtiöiden tuotto-oikeuden arvo määritetään tarkastellen aiempien vuosien osingonjakohistoriaa ja arvo muodostetaan sen perusteella. Kiinteistöjen ja asunto- sekä kiinteistöosakeyhtiöiden osalta vuosituotoksi katsotaan 5 prosenttia, jos ne ovat asuinkäytössä ja 3 prosenttia, mikäli ne ovat vapaa-ajan käytössä. Vaihtoehtoisesti on mahdollista käyttää vakiintunutta vuokratasoa, jos sellaisesta on tietoa saatavilla. (Lakari & Engblom 2016, 49)

Määräjäksi pidätetty hallintaoikeus lasketaan kertomalla vuosituotto sillä kalenterivuosituotolla, jonka hallintaoikeus on voimassa. Määrävuosiksi tuleva etuus lasketaan nykyarvoon 8% korkokannan mukaisesti. Jos ikäkerroin on pienempi kuin määräjäksi tulevan hallintaoikeuden kerroin, käytetään iän mukaan määräytyvää kerrointa. (Vero. Lahja. Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa.)

Elinikäisen hallintaoikeuden aiheuttama vähennys lasketaan kertomalla hallintaoikeuden haltijan iän mukaan määräytyvällä luvulla omaisuuden vuosituotto. Mikäli hallintaoikeuden saajia on useita, käytetään ikäkertoimen määrittämisessä aina nuorimman henkilön ikää. (Vero. Lahja. Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa.)

Taulukko 5. Ikäkerrointaulukko.
(Vero, Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa)

Hallintaoikeuden saajan ikä	Luku, jolla vuositulon määrä kerrotaan
alle 44	12
44–52 vuotta	11
53–58 vuotta	10
59–63 vuotta	9
64–68 vuotta	8
69–72 vuotta	7
73–76 vuotta	6
77–81 vuotta	5
82–86 vuotta	4
87–91 vuotta	3
92 tai enemmän	2

Mikäli 53-vuotias isä olisi lahjoittanut pojalleen 300 000 euroa maksavan kiinteistön, joka on vapaa-ajan käytössä, isän ikäkertoimen luku olisi 10 ja vapaa-ajan asunnon laskennallinen tuotto prosentti 3. Kun ikäkertoimella kerrotaan tuotto prosentti, saadaan hallintaoikeuden arvoksi 30 % lahjan arvosta. Lahjansaajan maksatteva lahjaverotus lasketaan $300\,000 - 30\% \times 300\,000 = 210\,000$ eurosta.

4 SUKUPOLVENVAIHDOKSEN HUOJENNUKSET

Tässä luvussa käsitellään sukupolvenvaihdoksen huojennuksia luopujan ja jatkajan näkökulmasta. Eri sukupolvenvaihdostavoissa tulee voimaan erilaisia huojennuksia. Joissain tapauksissa huojennukset saattavat tulla voimaan samanaikaisesti. Kaikki huojennukset eivät tule voimaan ilman niiden erillistä vaatimista.

4.1 Myyjän luovutusvoittoverovapaus

Tuloverolain 48 § (L 30.12.1992/1535) on määritelty edellytykset myyjän sukupolvenvaihdoshuojennukselle. Verovapaus voi kohdistua avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuksiin, osakeyhtiön osakkeisiin tai maa- tai metsätalouskiinteistön myyntiin. Huojennus ei rajoitu vain elinkeinotoimintaan, vaan lisäksi kiinteistöyhtiöiden tai asunto-osakeyhtiöiden luovutus voi olla verovapaata. Myyjän saama luovutusvoitto voi olla kokonaan verovapaata, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

- Luovutuksen saaja on luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, sisar, veli, sisar- tai velipuoli sekä saajan puoliso, mikäli luovutuksen saajina ovat luovuttajan lähisukulainen ja hänen puolisonsa yhdessä.
- Luovuttaja on omistanut luovutuksen kohteena olevan yrityksen tai sen osan vähintään 10 vuotta. Ellei myyjä ole omistanut yritystä vaadittavaa aikaa, mutta on saanut sen perintönä tai lahjana, otetaan huomioon myös edellisen omistajan omistusaika.
- Luovutuksen kohteena on oltava riittävän iso osa yritystä. Luovutuksen kohteena ollessa osakeyhtiö, on luovutuksen oltava vähintään 10 prosentin omistusosuus kohteena olevasta yrityksestä. (Lakari & Engblom 2016, 95–96.)

Tuloverolain 48§:n 5 momentin (L 30.12.1992/1535) mukaan, jos luovutuksen saaja luovuttaa saamaansa omaisuutta viiden vuoden kuluessa, vähennetään hänen luovutusvoittoaan laskettaessa hankintamenosta se veronalainen luovutusvoiton

määrä, jota ei ole pidetty hänen saantomiehensä tulosta. Tätä kutsutaan ostajan karensiajaksi. (Lakari 2012, 31.)

4.2 Huojennukset luovutuksen saajalle

Tässä osiossa käsitellään huojennuksia, jotka kohdistuvat yritystoiminnan jatkajaan. Huojennukset riippuvat valitusta tavasta toteuttaa sukupolvenvaihdos ja huojennuksien saaminen edellyttää tiettyjen ehtojen täyttymistä.

4.2.1 Ostajan lahjaverohuojennus

Normaalitilanteesta poiketen, sukupolvenvaihdoshuojennusten edellytysten täytyessä, riittää lahjaluontoisessa kaupassa kauppahinnaksi yli puolet yrityksen tai sen kohteena olevan osan kauppahinnasta normaalin 3/4 sijaan. Tällöin ei alennusta veroteta ostajan myyjältä saamana lahjana. (Lakari & Engblom 2016, 99–100.)

4.2.2 Lahjansaajan lahjaverohuojennus

Yleensä lahjaverot määrätään lahjaksi saadun omaisuuden käyvästä arvosta, mutta sukupolvenvaihdoshuojennus edellytysten täytyessä määrätään vero yrityksen vertailuarvoon perustuen. Mitä suurempi ero vertailuarvon ja käyvän arvon välillä on, sitä suurempi on lahjansaajan saama veroetu. (Lakari & Engblom 2016, 101.)

Perintö- ja lahjaverolaki 55§ (L 12.7.1940/378) yksinkertaistetusti ilmaisee, että 40% yrityksen vertailuarvosta on se arvo, jonka mukaan lahjaverot määrätään. Huojennusvaatimus on esitettävä ennen lahjaverotuksen toimittamista. (Lakari 2012, 32.)

4.2.3 Perinnön- tai testamentinsaajan verohuojennus

Kun yritys tai sen osa luovutetaan perimysjärjestyksen mukaan tai testamenttisaantona, voi luovutuksensaaja saada sisällöltään samanlaisen huojennuksen kuin olisi

saatu silloin, kun sama omaisuus olisi saatu lahjana. Huojennuksen saamista koskee samat ehdot, kuin lahjan saajaamista. Huojennusvaatimus on esitettävä ennen perintöverotuksen toimittamista. (Lakari 2012, 33.)

4.2.4 Lahja- tai perintöveron maksuaikaetu

Veron määrän alennuksen lisäksi on maksuunpannuille veroille mahdollista saada korotonta maksuaikaa enintään kymmenen vuotta. Verot tulee kantaa yhtä suurina, vähintään 850 euron suuruisina erinä. Alle 1 700 euron vero on maksettava normaaliin tapaan ilman erillistä lisäaikaa. (Lakari & Engblom 2016, 101–102.)

4.3 Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset

Toisin kuin verolain mukaisissa sukupolvenvaihdostilanteissa, ei perintö- ja lahjaverolain huojennussäännösten mukaan luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä tarvitse olla sukulaisuussuhdetta. Huojennuksen saamiseksi edellytetään, että lahjan tai perinnön kohteena on yritys tai sen osa, mutta vähintään kymmenesosa omistukseen oikeuttavista osuuksista tai osakkeista. Lisäksi huojennuksen saajan on jatkettava yritystoimintaa kyseisessä yrityksessä, joko henkilökohtaisella työpanoksella yrityksessä tai päätösvalan käyttäjänä hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana. (Lakari 2012, 35–36.)

Pelkän metsätilan tai yhteismetsäosuuden luovutus ei kuitenkaan oikeuta huojennuksen saamiseen. Huojennussääntöjä ei voida soveltaa myöskään yritykseen, jonka harjoittama arvopaperikauppa on passiivisluonteista sijoitustoimintaa. (Vero. Maatilan sukupolvenvaihdos verotuksessa; Vero. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa.).

4.4 Huojennuksen vaatiminen

Huojennus tulee vaatia ennen perintö- tai lahjaverotuksen toimittamista. Lakari ja Engblom (2016, 102–103) kehottavatkin vaatimaan huojennusta heti lahjaveroilmoituksella, kun lahjaa ollaan ilmoittamassa veroviranomaiselle. Perinnön huojennusta on hyvä vaatia jo perunkirjassa tai sen jättämisen yhteydessä erillisellä liitteellä. Erillisen ilmoituksen voi tehdä myöhemminkin, kunhan se on Verohallinnolla ennen verotuspäätöksen tekemistä. (mp.)

4.5 Luovutuksensaajan karenssiaika

Mikäli huojennusedun saanut henkilö luovuttaa pääosan saamastaan omaisuudesta ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- ja lahjaverotuksen toimittamispäivästä, hänen maksettavakseen pannaan perintö- ja lahjaverolain huojennussäännöksen nojalla maksuunpanematta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla (Lakari & Engblom 2016, 112).

Vastaavanlainen karenssisäännös koskee myös maksuaikaetua. Jos verovelvollinen luovuttaa pääasiallisen osan omistuksistaan, määrää Verohallinto kaikki vielä maksamatta olevat erät maksettavaksi seuraavan kantoerän yhteydessä. (Lakari 2012, 35.)

Lakari (2012, 39–40) tulkitsee säännöksen kuitenkin koskevan vain tilanteita, joissa yrityksessä luovutetaan pääosa, eli yli puolet. Näin ollen on mahdollista luovuttaa yrityksestä pieni osa karenssiaikanakin ja voidaan esimerkiksi ottaa mukaan uusia osakkaita toiminnan laajentamiseksi. Karenssiajan ei kuitenkaan katsottane koskevan tilanteita, joissa yritystoiminta päättyy konkurssiin tai se lopetetaan kannattamattomana. (mp.)

5 YRITYSJÄRJESTELYT

Tässä luvussa käsitellään erilaisia yhtiöoikeudellisia tai rakenteellisia järjestelyjä sukupolvenvaihdoksen sijasta tai sen rinnalla käytettäväksi. Yritysjärjestelyjen avulla voidaan siirtää tai pienentää veroseuraamuksia ja niitä on mahdollista käyttää ennen tai jälkeen yrityskaupan.

5.1 Fuusio

Fuusio eli sulautuminen voi olla vaihtoehtona yrityskaupalle, kun halutaan siirtää osakeyhtiö toiselle yhtiölle. Sulautuva yhtiö purkaantuu ja jatkaa toimintaansa osana vastaanottavaa yhtiötä. Sulautuvan yhtiön varat siirtyvät vastaanottavaan yhtiöön verotuksen poistamattomista menojäännöksistä jatkuvuutta noudattaen. Sulautuvan osakeyhtiön vanhan osakkeen omistajat saavat luovuttamiensa osakkeiden tilalle vastaanottavan yhtiön osakkeita. (Lakari 2012, 70.)

Sulautumisen etuna on sulautuvan yhtiön varojen, velkojen ja varausten verotuksen menojäännösten jatkuvuus silloin, kun sulautuminen toteutetaan elinkeinoverolain (L 24.6.1968/360.) 52 a ja b §:n mukaisesti. Tällä veroneutraalilla järjestelyllä tuloveroa, varainsiirtoveroa tai arvonnlisäveroa ei jouduta suorittamaan. (Lakari & Engblom 2016, 190.)

Eri sulautumistyypppejä ovat absorptiosulautuminen, tytäryhtiösulautuminen, kombinaatiosulautuminen ja kolmikantasulautuminen. Absorptiosulautumisessa vastaanottava yhtiö ja yksi tai useampi yhtiö sulautuvat vaihtamalla sulautuvan yhtiön osakkeenomistajien osakkeet vastaanottavan yhtiön osakkeisiin. Se on käyttökelpoinen vaihtoehto yrityskaupalle. Tytäryhtiösulautumisessa vastaanottava yritys omistaa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet ennen sulautumista. Kombinaatiosulautumisessa kaksi tai useampi yhtiö sulautuu perustamalla uuden vastaanottavan yhtiön. Kolmikantasulautumisessa sulautumisvastikkeen maksaa kolmas taho, eikä vastaanottava yhtiö. (Lakari & Engblom 2016, 191–192.)

5.2 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirto toimii tuloveroneutraalina vaihtoehtona liiketoimintakaupalle. Liiketoimintasiirrossa kahden yhtiön välillä siirtyy omaisuutta ja siitä maksetaan vastiketta, mutta liiketoiminnan luovuttavan yhtiön osakkeenomistajien osakeomistukseen ei järjestelyllä ole suoria vaikutuksia. (Lakari 2012, 84)

Siirtävä yhtiö luovuttaa kaikki yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle vastaanottavalle osakeyhtiölle. Siirtävä yhtiö saa vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Tästä johtuen liiketoimintasiirto saattaa johtaa konsernin syntymiseen. (Lakari & Engblom 2016, 228.)

5.3 Osakevaihto

Osakevaihdossa osakeyhtiö hankkii äänivallan toisesta osakeyhtiöstä, tai jos sillä on jo äänivalta, niin se hankkii lisää kohdeyrityksen osakkeita. Osakkeet maksetaan vaihtokaupalla kummankin yhtiön luovuttaessa osakkeita toisilleen. Osakevaihto toimii vaihtoehtona osakekaupalle. (Lakari 2012, 92.)

5.4 Jakautuminen

Jakautuminen voidaan tehdä sukupolvenvaihdoksen esitoimena, mikäli luovuttaja ei halua luovuttaa jatkajalla koko liiketoimintaansa. Osakeyhtiön jakautumisessa syntyy kaksi tai useampi itsenäinen osakeyhtiö, joidenka omistussuhteet säilyvät lähtökohtaisesti ennallaan. (Lakari 2012, 98.)

Kokonaisjakautumisessa jakautuva osakeyhtiö purkautuu, ja sen kaikki varat ja velat siirtyvät vastaanottaville yhtiöille. Osakkaat saavat kaikkien vastaanottavien yhtiöiden osakkeita samassa suhteessa, kuin he omistivat jakautuvan yhtiön osak-

keita. Osittaisjakautumisessa osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirtyy yhdelle tai useammalla vastaanottavalle yhtiölle, mutta jakautuva yhtiö jatkaa toimintaansa sille jääneillä varoilla. (Lakari & Engblom 2016, 207–208.)

Jakautumiseen ei liity sukupolvenvaihdoshuojennuksia, vaan siitä saatu hyöty on välillistä. Jakautuminen ei katkaise omistusaikaa ja sen ansiosta on yrityskokonaisuutta mahdollista jalostaa verotaloudellisesti tehokkaalla tavalla. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajaa ei veroteta vastikkeeksi saamistaan vastaanottavan yhtiön osakkeiden luovutuksesta. Verotus tapahtuu vasta, kun vastikkeeksi saadut osakkeet luovutetaan. Uusien yhtiöiden osakkeiden omistusaika lasketaan siitä ajankohdasta, jolloin jakautuvan yhtiön osakkeet oli hankittu. Jakautumisesta saatu hyöty ilmenee veronmaksun lykkäytymisen muodossa. (Immonen & Lindgren 2013, 267.)

5.5 Osakeanti

Osakeannissa voidaan laskea liikkeelle uusia tai luovuttaa yhtiön hallussa olevia omia osakkeita joko maksullisesti tai maksutta. Osakeanti on mahdollista toteuttaa suunnattuna, jolloin sukupolvenvaihdoksen jatkajalle kohdennetaan osakkeita päätösvallan saavuttamiseksi. Laskettaessa uusia osakkeita liikkeelle, merkintähinta kirjataan osakepääomaan ja yhtiön hallussa olleita osakkeita liikkeelle laskettaessa kirjataan merkintähinta SVOP-rahastoon. Merkintähinnan määrittämisen selvittämiseksi tulee arvioida yhtiön käyvän arvon ja osakkeen merkintähinnan suhdetta. Sukupolvenvaihdoksessa voi syntyä perusteet toteuttaa alihintainen tai näennäisesti vastikkeeton osakeanti. (Lakari & Engblom 2016, 134–141.)

Yhtiön kannalta osakeannissa on kyse pääomasijoituksen saamisesta yhtiöön, eikä se aiheuta verovaikutusta itse yhtiölle. Uusien osakkeiden liikkeeseenlaskusta ei aiheudu varainsiirtoveroseuraamuksia myöskään osakkeiden merkitsijöille, mutta annettaessa yhtiön hallussa olevia osakkeita joutuu merkitsijä maksamaan varainsiirtoveroa osakkeista maksamansa merkintähinnan perusteella. Arvopapereiden luovutuksessa varainsiirtoverokanta on 1,6 prosenttia ja 2 prosenttia kiinteistöyhtiöiden osakkeista. Oikeus mahdollisten tappioiden vähentämiseen menetetään, mikäli yli puolet osakkeista on vaihtanut omistajaa. (Lakari & Engblom 2016, 146.)

6 CASE-YRITYKSEN SUKUPOLVENVAIHDOS

6.1 Kuja-Set Oy

Kuja-Set Oy:n päätoimialana on turkistarhaus. Vuositasolla yritys työllistää noin kuusi henkilöä. Yritys on toiminut osakeyhtiönä vuodesta 1978 ja siirtynyt jo kerran sukupolvelta seuraavalle. Tarkastelu tehdään sen olettamana pohjalta, että allekirjoittanut voisi olla yritystoiminnan jatkaja.

Case-osuuden laskelmat toteutetaan vuoden 2015 tilinpäätöksen perusteella. Tällä hetkellä osakkeenomistajia on kaksi, jatkajan isä sekä setä. Yhtiön osakkeita on yhtä paljon kummallakin omistajalla. Isältä saadut lahjat verotetaan ensimmäisen lahjaveroluokan mukaan ja sedältä saadut toisen. Jatkajan kannalta on mahdollista soveltaa mahdollisia sukupolvenhuojennuksia, mutta setä ei saa hyödynnettyä luovutusvoittoverovapautta liian kaukaisen sukulaisuussuhteen takia.

Laskelmissa on tarkasteltu tilanteita, joissa molempien luopujien osakekanta siirtyy jatkajalle samalla tavalla. Valmiit laskelmat esiteltiin luopujille ja työn toimeksiantajalle haastattelua varten. Kummankin luopujan ensisijainen toive oli siirtää yritystoiminta sukupolvenvaihdoksella lähisukulaiselle, mutta mielipiteet olivat erilaiset toteutustavan kohdalla. Sukupolvenvaihdoksen ajankohta olisi ehkä 3–5 vuoden päästä. Mikäli sukupolvenvaihdos ei tapahdu, olisivat molemmat luopijat valmiit myymään yrityksen ulkopuoliselle.

6.2 Arvon määrittäminen

Yrityksen substanssiarvo saadaan vähentämällä yrityksen varoista yrityksen velat. Substanssiarvoa laskettaessa yleensä lähtökohtana on viimeksi päättyneen tilikauden vahvistetun taseen mukainen omaisuus.

Taulukko 6. Kuja-Set Oy:n substanssiarvo

Yhtiön varojen käypä arvo	1 078 214,76
Yhtiön velkojen käypä arvo	841 776,97
Yhtiön substanssiarvo	236 437,79

Tuottoarvoa laskettaessa otetaan huomioon kolmen verovelvollisuuden alkamista edeltävän vuoden nettotulos ja lasketaan sen keskiarvo. Pääomitus korkokantana käytetään yleisesti käytettyä 15 prosentin korkokantaa tuottoarvoa määritettäessä.

Taulukko 7. Kuja-Set Oy:n tuottoarvo

Tilikausi	Oikaistu tulos
2013	141 457,18
2014	-17 688,03
2015	53 825,49
Yhteensä	177 594,64
Keskiarvo	59 198,21
Yhtiön tuottoarvo	394 654,76

Tuottoarvon ollessa substanssiarvoa suurempi, käytetään käypänä arvona näiden keskiarvoa, joka on $(236\,437,79 + 394\,654,76) / 2 = 315\,546,28$.

6.3 Osakekauppa käyvällä arvolla

Mikäli omistajanvaihdos toteutetaan osakekauppana, kohdistuvat veroseuraamukset luovutusvoittoon. Luovutusvoitto lasketaan luovutushinnasta vähentämällä omaisuuden hankintamenoa poistamatta oleva osa ja voiton hankkimisesta aiheutuneiden menojen yhteismäärä.

Kuja-Set Oy:n osakkeista on maksettu 5 045,64 euroa, joka luetaan hankintamenoiksi. Mikäli luovutushinta on todellista hankintamenoa suurempi, luovutushinnasta vähennetään niin sanottu hankintameno-olettama, joka on 20 prosentin suuruinen. Jos omaisuus on ollut luopujan hallussa vähintään 10 vuotta, on hankintameno-olettaman suuruus 40%. Luopujalla on oikeus valita kumpaa menetelmää käytetään

luovutusvoittoveroa laskettaessa. Case-yrityksen kohdalla omaisuus on ollut molempien omistajien hallussa yli 10 vuotta.

Myydessä yritystä ulkopuoliselle taholle käytetään case-yrityksen kohdalla käypänä arvona tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvoa, kun taas sukupolvenvaihdostilanteessa käypänä arvona käytetään substanssiarvoa.

Taulukko 8. Veronalainen luovutusvoitto

Hankintameno-olettamana osakkeiden arvo	
Myyntihinta	315 546,28
Hankintameno	5 045,64
Veronalainen luovutusvoitto	310 500,64
Veronalainen luovutusvoitto per omistaja	155 250,32

Myynti ulkopuoliselle, käypänä arvona substanssiarvon ja tuottoarvon keskiarvo	
Myyntihinta	315 546,28
Hankintameno-olettama 40%	126 218,51
Veronalainen luovutusvoitto	189 327,77
Veronalainen luovutusvoitto per omistaja	94 663,89

Sukupolvenvaihdostilanne, käypänä arvona substanssiarvo	
Myyntihinta	236 437,79
Hankintameno-olettama 40%	94 575,12
Veronalainen luovutusvoitto	141 862,67
Veronalainen luovutusvoitto per omistaja	70 931,34

Myydessä ulkopuoliselle taholle, olisi ehdottomasti järkevämpää käyttää hankintameno-olettamaa verojen minimoimiseksi. Yhdelle luopujalle tulisi maksettavaksi luovutusvoitostaan veroa $30\% \times 30\,000 + 34\% \times (94\,663,89 - 30\,000) = 30\,985,72$ euroa.

Sukupolvenvaihdostilanteessa luovutusvoitto olisi kokonaan verotonta jatkajan isän kannalta, sillä luopuja on omistanut osakkeet yli 10 vuotta, luovutuksensaaja on luopujan lapsi ja luovutuksen suuruus oikeuttaa yli 10 prosentin omistusosuuteen yrityksestä. Jatkajan sedän maksettavaksi tulisi luovutusvoittoveroa $30\% \times 30\,000 + 34\% \times (70\,931,34 - 30\,000) = 22\,916,66$ euroa. Jatkajalle tulisi maksettavaksi kauppahinnan lisäksi varainsiirtovero kauppasummasta, eli $1,6\% \times 236\,437,79 = 3\,783,00$ euroa ja eli yhteensä 240 220,79 euroa. Luovutusvoiton verovapaus menetettäisiin, jos jatkaja luovuttaisi saamansa omaisuuden viiden vuoden kuluessa.

6.4 Lahjaluontoinen kauppa

Lahjaluontoisessa kaupassa sukupolvenvaihdoshuojennusten ollessa käytössä, pitää maksettavan vastikkeen olla yli puolet käyvästä arvosta. Jos vastike on tätä pienempi, verotetaan koko käyvän arvon ja vastikkeen erotus lahjana.

Sukupolvenvaihdoksen toteuttaessa lahjaluontoisella kaupalla, huojennuksien ansiosta maksettavan vastikkeen arvo olisi 51 prosenttia yhtiön substanssiarvosta eli $236\,437,79 \times 51\% = 120\,583,27$ euroa ja kummankin omistajan osuus tästä olisi 60 291,64 euroa. Jatkajan isälle ei koituisi mitään veroseuraamuksia, mutta setään kohdistuisi luovutusvoittovero, josta voidaan vähentää hankintameno-olettama 40% Luovutusvoittovero laskettaisiin summasta $60\% \times 60\,291,64 = 36\,174,98$ eurosta ja sitä tulisi maksettavaksi $30\% \times 30\,000 + 34\% \times (36\,174,98 - 30\,000) = 11\,099,49$ euroa. Jatkajalle ei koituisi lahjaveroseuraamuksia vaan ainoastaan 1,6% suuruinen varainsiirtovero kauppahinnasta. Varainsiirto veron suuruus olisi $120\,583,27 \times 1,6\% = 1\,929,33$ euroa ja jatkajan yhteiskustannukset olisivat $120\,583,27 + 1\,929,33 = 122\,512,6$ euroa.

Jos alennusta annettaisiin enemmän, esimerkiksi 75 prosenttia, olisi jatkajan maksettava vastiketta luopujalle $236\,437,79 \times 25\% = 59\,109,45$ euroa, jolloin kummaltakin omistajalle maksettaisiin $29\,554,73$ euroa. Hinnan ollessa alle 51% käyvästä arvosta verotettaisiin koko alennus lahjana, jolloin lahjan arvo olisi $236\,437,79 - 59\,109,45 = 177\,328,34$ ja lahjaveron osuus laskettaisiin 40%:sta tästä summasta eli $177\,328,34 \times 40\% = 70\,931,34$ eurosta. Kummaltakin omistajalta olisi saatu yhtä suuri lahja eli lahjavero laskettaisiin erikseen kummaltakin $35\,465,67$ eurosta. Tällöin lahjaveron arvo olisi isältä saadusta osuudesta $1\,140 + 11\% \times (35\,456,67 - 17\,000) = 3\,170,23$ euroa ja sedältä saadusta lahjasta $2\,830 + 27\% \times (35\,456,67 - 17\,000) = 7\,813,3$ euroa. Lahjaveroa tulisi yhteensä maksettavaksi $10\,983,53$ euroa. Setään kohdistuisi varainsiirtoa, jota 40% hankintameno-olettaman vähentämisen jälkeen summasta $60\% \times 29\,554,73 = 17\,732,84$ euroa. Luovutusvoittoveroa tulisi maksettavaksi $30\% \times 17\,732,84 = 5\,319,85$ euroa. Varainsiirtoveroa tulisi jatkajalle maksettavaksi $59\,109,45 \times 1,6\% = 945,75$ euroa.

Jatkajan kustannukset olisivat yhteensä $59\,109,45 + 3\,170,23 + 7\,813,3 + 945,75 = 71\,038,73$ euroa eli vähän yli kolmanneksen pienemmät kuin jos vastiketta maksettaisiin 51% käyvästä arvosta, mutta luopujien saama korvaus olisi huomattavasti pienempi. Lahjaverolle olisi mahdollista hakea maksuaikaetua.

Taulukko 9. Lahjaluontoinen kauppa sukupolvenvaihdos huojennuksella

Vastike %	51	25
Vastike	120 583,27	59 109,45
Lahjan määrä yhteensä	115 854,52	177 328,34
Lahjaveron määrä	-	10 983,53
Varainsiirtovero 1,6 %	1 929,33	945,75
Jatkajan kustannukset	122 512,6	71 038,73
Jatkajan sedän luovutusvoittovero	7 235,00	5 319,85

6.5 Lahja ja ennakkoperintö

Yrityksen omistajan luopuessa yrityksen osakkeista vastikkeetta, on kyseessä lahja. Lahjan saajalle koituu maksettavaksi lahjavero. Luopujiin ei kohdistu mitään vero-seuraamuksia.

Sukupolvenvaihdoshuojennusten ansiosta käypänä arvona voidaan pitää vertailuarvoa 236 437,79 euroa, ja lahjaveron osuus lasketaan 40%:sta vertailuarvosta. Lahjavero lasketaan siis $236\,437,79 \times 40\% = 94\,575,12$ eurosta eli kummaltakin omistajalta olisi saatu 47 287,56 euron arvoinen lahja. Lahjan määrä asettuu lahjaverotaulukossa 50 000 ja 17 000 väliin. Isältä saatu lahja verotettaisiin ensimmäisen lahjaveroluokan mukaan ja lahjasta menisi veroa $1\,140 + 11\% \times (47\,287,56 - 17\,000) = 4\,471,63$ euroa. Sedältä saatu lahja verotettaisiin toisen lahjaveroluokan mukaan ja lahjasta menisi veroa $2\,830 + 27\% \times (47\,287,56 - 17\,000) = 11\,007,64$ euroa. Yhteensä lahjaveroa tulisi maksettavaksi 15 479,27 euroa. Lahjaveroille olisi mahdollista hakea maksuaikaetua.

Luopujilla on mahdollisuus pidättää osakkeiden tuotto-oikeus. Pidätetyllä tuotto-oikeudella lahjan arvo pienenee ja luopujat saavat osakkeiden oikeuttamaa osinkoa, joko ennalta sovitun ajan tai eliniän.

Kolmena menneenä vuotena jaettujen osinkojen keskiarvo on 20 400 euroa ja kolmen vuoden keskimääräinen oma pääoma 223 050,03 euroa. Keskimääräinen tuottoarvo osakkeille on ollut 9,1%. Jos tuotto-oikeus osakkeista sekä jatkajan isän että sedän osalta pidätettäisiin 6 vuodeksi, saataisiin diskonttaamalla 8% korkokannalla määräaikaisen tuotto-oikeuden kertoimeksi 4,62. Yhden omistajan tuotto-oikeuden arvoksi tulisi $9,1\% \times 4,62 \times (236\,437,79/2) = 49\,701,59$ euroa. Verotettavan määrän saamiseksi tuotto-oikeuden arvo vähennetään käyvästä arvosta, $118\,218,9 - 49\,701,59 = 68\,517,31$ euroa. Sukupolvenvaihtohuojennusten ollessa voimassa käytettäisiin 40% tästä arvosta, eli 27 406,92 euroa. Tällöin isältä saadusta lahjasta maksettaisiin veroa $1\,140 + 14\% \times (27\,406,92 - 17\,000) = 2\,596,97$ euroa ja sedältä saadusta $2\,830 + 27\% \times (27\,406,92 - 17\,000) = 5\,639,87$ euroa. Yhteensä lahjaveroa jatkajalle tulisi maksettavaksi 8 236,84 euroa. Luopujat saisivat kumpikin noin 10 000 euroa vuodessa osinkotuloja vuodessa kuuden vuoden ajan.

Taulukko 10. Lahjavero ja lahjavero tuotto-oikeuden pidätyksellä.

Toteutustavat	Lahjan määrä yhteensä	Vero isältä saadusta lahjasta	Vero sedältä saadusta lahjasta	Jatkajan lahjaverot yhteensä
Lahja	236 437,79	4 471,63	11 007,64	15 479,27
Lahja tuotto-oikeuden pidätyksellä kuudeksi vuodeksi	137 034,61	2 596,97	5 639,87	8 236,84

6.6 Perintö

Yrittäjän kuoleman jälkeen sukupolvenvaihdos on mahdollista toteuttaa perintönä. Perinnön saajaan kohdistuu perintövero sen mukaan, mihin veroluokkaan saaja kuuluu. Isältään saaman perinnön vero lasketaan ensimmäisen veroluokan mukaan ja niin kuin lahjassakin, voidaan perintöveron arvo laskea 40% substanssiarvosta eli 47 287,56 eurosta. Summa asettuu 40 000 ja 60 000 välille, alarajan kohdalla vero on 1 700 ja yli menevästä osalta veroprosentti on 11. Perintöveroa joutuisi maksamaan $1\,700 + 11\% \times (47\,287,56 - 40\,000) = 2\,501,63$ euroa. Sedältä saadusta perinnöstä tulisi $4\,100 + 26\% \times (47\,287,56 - 40\,000) = 5\,994,77$ euroa. Yhteensä perintöveroa koituisi $8\,496,4$ euroa. Perintöverohuojennuksia on haettava kirjallisena ennen verotuksen toimittamista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työnantajan mukaan laskelmat ovat realistisia ja kaikilla lasketuilla tavoilla on toteutettu sukupolvenvaihdoksia. Yleisimpinä ovat olleet lahjaluontoinen kauppa sekä täysi lahja.

Osakekaupalla toteutettuna jatkajalle tulisi maksettavaksi kaikkiaan 240 220,79 euroa. Laskelmien mukaan tämä olisi kallein vaihtoehto jatkajalle, mutta luopujat saisivat suurimman korvauksen. Verojen osuus jäisi verrattain pieneksi kohdistuen ainoastaan jatkajaan varainsiirtoveron muodossa. Vastike rahoitetaan yleensä lainarahalla. Toimeksiantajan kokemuksen mukaan rahoituksen saanti saattaisi olla vaikeaa ilman takaajia, sillä yrityksen toimialasta johtuen eivät pelkät osakkeet riittäisi vakuudeksi. Koko vastikkeesta jatkaja kuitenkin saattaisi saada osan myöhemmin takaisin perintönä. On kuitenkin vaikea arvioida, mikä todelliseksi hinnaksi muodostuisi, jos ajattelisi saatavan perinnön ja lainan korkojen vaikuttavan maksettuaan hintaan. Perinnöstäkin saattaisi seurata perintöveroja.

Lahjaluontoisena kauppana toteutettuna sukupolvenvaihdos olisi kaikkien kannalta edullisin. Maksettaessa 51% vastikkeesta tulisi kaikkiaan jatkajalle maksettavaksi 122 512,6 euroa varainsiirtovero mukaan lukien. Jos vastike olisi 25% substanssiarvosta olisi jatkajan maksettava huomattavasti pienempi summa, mutta luopujien saama korvaus jäisi pieneksi. Verot olisivat noin seitsemän kertaa suuremmat kuin aiemmassa vaihtoehdossa. Parempana vaihtoehtona näistä voisi pitää kauppaa, jossa vastike on 51% käyvästä arvosta. Luopujat saisivat kohtuullisen korvauksen ja veroseuraamukset olisivat kokonaisuudessaan pienet. Jatkajalla olisi mahdollisuus myös myöhemmin saada maksamastaan vastikkeesta osa takaisin perintönä.

Lahjana toteutettu sukupolvenvaihdos olisi jatkajan kannalta hyvä vaihtoehto, mutta luopujat jäisivät täysin ilman vastiketta. Tällöin vaihdoksesta koituisi ainoastaan veroseuraamuksia jatkajalle ja jatkajan olisi maksettava 15 479,27 lahjaveroa. Jatkaja voisi hyödyntää lahjaveron maksuaikaetua.

Tuotto-oikeuden pidättämällä tulisi jatkajalle maksettavaksi lahjaveroa yhteensä 8 236,84 ja jatkaja voisi hyödyntää lahjaveron maksuaikaetua. Lisäksi kumpikin luopujista saisi osinkotuloja tulevana vuosina yhteensä arviolta noin 60 000 euron

edestä. Luopujaan ei kohdistuisi suurta maksurasitetta lahjaveron muodossa eikä vastiketta tulisi maksettavaksi lainkaan. Luopujat kuitenkin saisivat tasaisen tulon osinkojen muodossa korvauksena luopumastaan yhtiöstä ja korvaus olisi kohtuullisen suuruinen.

Yrittäjien kuoleman jälkeen yhtiö voidaan luovuttaa perintönä. Perinnönsaajalle tulee laskennallisesti maksettavaksi perintävero silloin 8 496,4 euroa. Todellisuudessa perinnönjättäjällä on muitakin lapsia ja perivä osapuoli saattaisi joutua maksamaan sisaruksilleen tasinkoa, mikäli perisi koko yhtiön yksin.

Laskelmiin perehdyttyään luopujat päätyivät kumpikin eri vaihtoehtoon toteuttaa sukupolvenvaihdos. Jatkajan setä kallistui lahjaluontoiseen kauppaan ja isä tuotto-oikeuden pidättämiseen. Sitä, minkä suuruisena lahjaluontoinen kauppa toteutettaisiin, ei osattu vielä päättää. Sukupolvenvaihdoksen ollessa ajankohtainen vasta tulevaisuudessa, on vaikea määrittää yrityksen sen hetkistä hintaa. Jatkajalle tulisi maksettavaksi sedälleen vastike lahjaluontoisessa kaupassa ja siihen tulisi luultavasti hakea ulkopuolista rahoitusta tai sovittava riittävän pitkä maksuaika. Isälleen jatkajan ei tarvitsisi maksaa vastiketta, vaan korvaus muodostuisi myöhempinä vuosina tulevista osingoista. Tällä tavalla toteutettuna kumpikin luopujista saisi kohtuullisen korvauksen haluamallaan tavalla ja jatkajan näkökulmasta tällainen kahdella eri tavalla toteutettu sukupolvenvaihdos olisi hyvä. Vastiketta ei tulisi maksettavaksi kuin sedälle eikä jatkaja menettäisi kaikkia osinkotuloja, vain isän pidättämän tuotto-oikeuden. Veroseuraamukset olisivat kaikkiaan vähäiset ja maksettava vastike kohtuullinen.

Työnantajan mielestä toteutuskelpoisin tapa olisi toteuttaa sukupolvenvaihdos lahjaluontoisena kauppana. Veroseuraamukset jäisivät pieniksi ja luopujat saisivat kohtuullisen korvauksen. Toimialasta johtuen, saattaisi tuotto-oikeuden pidättäminen olla epävarma tapa luopujien kannalta. Lisäksi se rasittaa jatkajan mahdollisuutta rahoittaa osakekauppaa hankkimansa yrityksen mahdollisilla osinkotuotoillaan.

Taulukko 11. Yhteenveto eri toteutustapojen veroseuraamuksista

Toteutustavat	Kokonais vastike	Verot (lahjavero + varainsiirtovero)	Sedän luovutusvoitto- vero	Jatkajan maksettava yhteensä
Osakekauppa käypään ar- voon	236 437,79	3 783,00 (0 + 3 783,00)	22 916,66	240 220,79
Lahjaluontei- nen kauppa 51% käyvästä arvosta	120 583,27	1 929,33 (0 + 1 929,33)	7 235,00	122 512,6
Lahjaluontei- nen kauppa 25% käyvästä arvosta	59 109,45	11 929,28 (10 983,53 + 945,75)	5 319,85	71 038,73
Lahja	-	15 479,27 (15 479,27 + 0)	-	15 479,27
Lahja tuotto- oikeuden pi- dätyksellä	-	8 236,84 (8 236,84 + 0)	-	8 236,84
Perintö	-	8 496,4 (8 496,4 + 0)	-	8 496,4

Taulukossa on yhteenvetona laskettujen toteutustapojen vastike ja veroseuraamukset. Taulukosta selviää jatkajan maksettava vastike luopujalle, jatkajaan kohdistuvat veroseuraamukset sekä setään kohdistuva luovutusvoittovero.

Jos yritykseen tulisi useampi uusi jatkaja, olisi yhden jatkajan osuus kokonaisuudesta pienempi ja lahjaverot näin ollen pienemmät. Alarajalla oleva vero jäisi pienemmäksi sekä alarajan ylimenevän veron prosentti olisi pienempi. Myös sedän luovutusvoittoverot olisivat hieman pienemmät.

Taulukko 12. Yhteenveto luopujien veroseuraamuksista ja vastikkeesta

Toteutustavat	Kokonais vastike	Sedän luovutus- voittovero	Sedän saama osuus vas- tikkeesta verojen jäl- keen	Isän saama vastike
Osakekauppa käypään arvoon	236 437,79	22 916,66	95 302,24	118 218,9
Lahjaluonteinen kauppa 51% käyvästä ar- vosta	120 583,27	7 235,00	53 056,64	60 291,64
Lahjaluonteinen kauppa 25% käyvästä ar- vosta	59 109,45	5 319,85	24 234,88	29 554,73
Lahja	-	-	-	-
Lahja tuotto-oi- keuden pidätyk- sellä kuudeksi vuodeksi	- (Kumpikin luopujista saisi osin- kotuloja noin 10 000 euroa vuo- dessa)	-	-	-
Perintö	-	-	-	-

Taulukossa on yhteenvetona eri toteutustapojen veroseuraamukset luopujille ja luopujien saama vastike, sekä luopujien saama summa luovutusvoittoverojen jälkeen.

Taulukko 13. Yhteenveto toteutustapojen hyvistä ja huonoista puolista

Toteutustavat	Toteutustavan hyvät puolet	Toteutustavan huonot puolet
Osakekauppa käypään arvoon	Luopujien saama korvaus, jatkajalle pienet veroseuraamukset	Jatkajalle suurin vastike maksettavaksi, seditän luovutusvoittovero suurin
Lahjaluonteinen kauppa 51% käyvästä arvosta	Luopujille kohtuullinen korvaus, pienet veroseuraamukset	Ei edullisin tapa jatkajan kannalta
Lahjaluonteinen kauppa 25% käyvästä arvosta	Edullinen jatkajalle	Luopujien saama vastike pieni
Lahja	Edullisin jatkajalle	Luopujat jäävät ilman korvausta
Lahja tuotto-oikeuden pidätyksellä kuudeksi vuodeksi	Ei maksettavaa vastiketta jatkajalle, pienet veroseuraamukset, luopujat saavat kohtuullisen korvauksen	Ei osinkotuottoja jatkajalle

Taulukossa on yhteenvetona eri sukupolvenvaihdoksen toteutustapojen hyviä sekä huonoja puolia jatkajan ja luopujien kannalta.

8 YHTEENVETO

Opinnäytetyö käsitteli osakeyhtiömuotoisen turkistarhausta päätoimisesti tekevän yrityksen sukupolvenvaihdosta. Sukupolvenvaihdoksen toteutusajankohta ei ole selvillä, mutta se tulee kysymykseen noin 3–5 vuoden kuluessa. Yritykselle ei ole varmaa jatkajaa vielä tiedossa.

Opinnäytetyö tarkasteli yleisesti sukupolvenvaihdosta ja sen eri osa-alueita, erilaisia toteutustapoja, veroseuraamuksia sekä sukupolvenvaihdoksen huojennuksia. Teoriaosuudessa käytiin läpi myös erilaisia yhtiöjärjestelyjä tukemaan sukupolvenvaihdosta. Empiriaosuudessa laskelmilla pyritään osoittamaan, millaisia veroseuraamuksia on yrityksen kokonaisuudessaan siirtyessä jatkajalle ja minkä suuruisia vastikkeita jatkaja joutuisi maksamaan luopujalle. Haastattelujen avulla pyrittiin selvittämään luopujien näkökulma sukupolvenvaihdoksen toteutustapaan ja työnantajan näkemys lasketuista vaihtoehdoista.

Haastattelujen perusteella löydettiin kaikkia osapuolia miellyttävä tavat, jotka luultavasti tulisivat kysymykseen sukupolvenvaihdostilanteessa. Kummallakin luopujista oli oma näkemyksensä siitä, miten haluaisi osakkeistaan luopua ja tällainen lahjaluontoisen kaupan ja tuotto-oikeuden pidättämisen yhdistelmä vaikuttaa varsin järkevältä yhdistelmältä jatkajan näkökulmasta.

Teoriaosuus pohjautuu ajantasaiseen kirjallisuuteen ja internet-lähteisiin. Koska verotusasiat muuttuvat melko usein, on tärkeää tiedostaa, että tämän opinnäytetyön teoriaosuus ei ole ajantasaista kovin pitkään. Vuoden 2017 alussa tuli jo uusia huomioitavia asioita, muun muassa lahja- ja perintöveroportaikko muuttuivat. Opinnäytetyö toteutettiin vuoden 2016 lainsäädännön mukaisesti.

Opinnäytetyöstä löytyy vastaukset kysymyksiin, jotka asetettiin työn tavoitteeksi:

1. Mitä eri tapoja on toteuttaa sukupolvenvaihdos?
2. Millaisia veroseuraamuksia omistajanvaihdoksella on?
3. Mitä huojennuksia sukupolvenvaihdokseen kuuluu?

Opinnäytetyön teossa esiintyi ongelmakohtia, mutta niihin auttoi kärsivällinen lukeminen. Työskentelyn aikana vastaan tuli runsaasti uusia asioita, joiden läpikäyminen oli hyödyllistä ja opettavaista.

Konkreettisten lukujen esittäminen ja niistä keskusteleminen helpottivat sukupolvenvaihdon käsittelyä. Tilanteeseen parhaiten soveltuvan tavan löytäminen haastattelujen jälkeen tuntui palkitsevalta. Tämän opinnäytetyön laatiminen edesauttoi sukupolvenvaihdon käsittelyä perheessä ja johti keskusteluihin, joita ei ollut vielä käyty.

LÄHTEET

- Auvinen, J. 2016. Avoliittolaki. [Verkkolehtiartikkeli]. Lukander Ruohola HTO. [Viitattu: 8.12.2016]. Saatavana: <http://www.lrhto.fi/artikkelit/perhe-ja-perinto/avoliittolaki/>
- Anderson, P. 2013. The Economics of business valuation. [E-kirja]. Stanford: California Stanford university press. [Viitattu: 7.2.2017]. Saatavana: https://seamk.finna.fi/Record/nelli18_seamk.2670000000386845
- Bräysy, P. 2010. Jäämisoikeudellista sanastoa. [Verkkosivu]. Umami. [Viitattu: 31.10.2016] Saatavana: <http://umami.fi/vapaa-aika/umami/jaamistooikeudellista-sanastoa/>
- Evans, R. 2014. The Income Approach to Determining Business Value. [Verkkoartikkeli]. McCay Duff LLP. [Viitattu: 7.2.2017]. Saatavana: <http://www.mccayduff.com/valuation/the-income-approach-to-determining-business-value/>
- Immonen, R. & Lindgren, J. 2013. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki: Talentum.
- Juusela, J. & Tuominen, S. 2014. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: Talentum.
- Lakari, T. 2012. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki: Verotieto Oy.
- Lakari, T. & Engblom, A. 2016. Käytännön sukupolvenvaihdos. Helsinki: ST-Akatemia.
- Lakivälitys. Perhe ja perintö. Ei päiväystä. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu: 15.10.2016]. Saatavana: <https://www.lakivalitys.fi/suosiolahja>
- L 30.12.1992/1535. Tuloverolaki
- L 12.7.1940/378. Perintö- ja lahjaverolaki.
- L 5.2.1965/40. Perintökaari.
- 22.12.2005/1142. Laki varojen arvostamisesta verotuksessa.
- L24.6.1968/360. Laki elinkeinotulon verottamisesta.

L 14.1.2011/26. Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta.

Sotka, J. 2011. Osakekauppa vai liiketoimintakauppa 3/2011. [Verkkolehtiartikkeli] [Viitattu 10.10.2016]. Saatavana: <http://www.jarisotka.fi/category/kirjoituksia/#osakekauppa-vai-liike-toimintakauppa-3/2011/148>

Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Verohallinnon 14.12.2015 antaman ohjeen päivitys vuodelle 2017. [Verkkosivu] Verohallinto. Saatavana: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2016/Varojen_arvostamista_perinto_ja_lahjaver\(41760\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2016/Varojen_arvostamista_perinto_ja_lahjaver(41760))

Vero. Lahjaluontoinen kauppa. [Verkkosivu]. Verohallinto. Saatavana: ([https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahja/Lahjanluontoinen_kauppa\(37274\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahja/Lahjanluontoinen_kauppa(37274)))

Vero. Hallintaoikeuden pidättäminen lahjaverotuksessa. [Verkkosivu]. Verohallinto. Saatavana: [https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahja/Hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjaverot\(9206\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahja/Hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjaverot(9206))

Vero. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. [Verkkosivu]. Verohallinto. Saatavana: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ja_tappiot/Omaisuuden_luovutusvoitot_ja_tappiot_luo\(42087\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ja_tappiot/Omaisuuden_luovutusvoitot_ja_tappiot_luo(42087))

Vero. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. [Verkkosivu]. Verohallinto. Saatavana: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(17330\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(17330))

Vero. Maatilan sukupolvenvaihdos. [Verkkosivu]. Verohallinto. Saatavana: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2015/Maatilan_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(39705\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2015/Maatilan_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(39705))

Kiitokset

Lopuksi vielä kiitokset kaikille, jotka olitte mukana osaltanne helpottamassa opinnäytetyön edistymistä.

Kiitos opinnäytetyön ohjaajalle Aapo Länsiluodolle kommentaista, jotka siivittivät opinnäytetyön etenemistä ja sen selkeyttämistä.

Kiitokset Finanssila Oy:lle, jonka joustamisen ansiosta oli mahdollista järjestää riittävästi aikaa opinnäytetyön kirjoittamiselle.

Kiitos Johanna Lidvallille neuvoista, jotka olivat aina tarpeen vaatiessa saatavilla.

Kiitos Ritva-äidille tuesta, johon saattoi poikkeuksetta luottaa.

Kiitos isoveljelle Ristolle ajasta, kärsivällisyydestä ja ohjeistuksesta, jotka auttoivat suuresti opinnäytetyön loppuun saattamisessa.

Lopuksi kiitos pikkuveljelle Jussille allekirjoittaneen ajatusten pitämisestä poissa opinnäytetyöstä oikeilla hetkillä.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelu luopujille

Liite 2. Haastattelu toimeksiantajalle

LIITE 1. Haastattelu luopujille

1. Minkälaisia ajatuksia sukupolvenvaihdos herättää?
2. Milloin yrittäjän vaihdos mielestäsi olisi ajankohtainen?
3. Mitä haluaisit sukupolvenvaihdokselta?
4. Mikä lasketuista esimerkeistä vaikuttaisi mielestäsi parhaalta vaihtoehdolta sukupolvenvaihdokselle? Miksi?
5. Mitä yritykselle tapahtuu, jos jatkajaa ei löydy lähipiiristä?

LIITE 2. Haastattelu toimeksiantajalle

1. Vaikuttavatko esimerkkilaskelmat realistisilta?
2. Onko samoilla tavoilla toteutettu sukupolvenvaihdoksia?
3. Mikä on ollut yleisin toteutustapa sukupolvenvaihdokselle?
4. Mikä lasketuista esimerkeistä soveltuisi mielestäsi parhaiten sukupolvenvaihdoksen toteutukseen? Miksi?
5. Jos sukupolvenvaihdos tapahtuisi osakekauppana, olisiko rahoitus realistista saada pankkilainana?